

Możliwości finansowania działalności edukacyjnej gospodarstw rolnych

CENTRUM DORADZTWA ROLNICZEGO W BRWINOWIE ODDZIAŁ W KRAKOWIE

Dyrektor Oddziału: Jarosław Bomba

Tytuł:

„Możliwości finansowania działalności edukacyjnej gospodarstw rolnych”

Autor:

Klaudia Kieljan, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, Oddział w Krakowie

Konsultacja merytoryczna:

Zespół ds. agroturystycznych gospodarstw edukacyjnych w składzie:
Elżbieta Kmita-Dziasek, CDR w Brwinowie, O/Kraków, przewodnicząca
Klaudia Kieljan, CDR w Brwinowie, O/Kraków, sekretarz
Edyta Klimowska-Bobula, CDR w Brwinowie, O/Kraków
dr Jacek Puchała, Uniwersytet Rolniczy w Krakowie
dr Jerzy Raciborski, Akademia Wychowania Fizycznego w Krakowie
Marta Wiechniak-Małek, Kuratorium Oświaty w Krakowie
oraz
Agnieszka Filipek, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Justyna Przybyszewska, CDR w Brwinowie

© Copyright by Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Krakowie,
Kraków 2011

ISBN 978-83-932543-4-7

Wydanie I, Nakład 1000 egz.

Opracowanie graficzne okładki: Adam Lasota

Druk: Drukarnia UNIDRUK, ul. Bronowicka 117, 30-121 Kraków

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.
Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy Technicznej Programu Rozwoju
Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich
na lata 2007-2013 - Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Materiał opracowany przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, Oddział w Krakowie.

Spis treści:

I. **Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
2007-2013**

II. **Działania PROW 2007-2013 finansujące pro-
jekty związane z działalnością edukacyjną
w gospodarstwie rolnym**

1. **Różnicowanie w kierunku działalności nie-
rolniczej**

2. **Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw**

3. **Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju
– małe projekty**

III. **Wybrane inne źródła wsparcia finansowego**

1. **Kredyt Agro Unia**

2. **Program Mikropożyczki**

3. **Kredyty z dopłatą do oprocentowania**

4. **Kredyt na agroturystykę**

5. **Mikrokredyty**

Literatura cytowana

I. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013

W latach 2007-2013 głównym źródłem finansowania rolnictwa i obszarów wiejskich w krajach członkowskich Unii Europejskiej jest *Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich* (EFRROW).

Priorytety i kierunki rozwoju obszarów wiejskich w Polsce, podlegające wsparciu z EFRROW zostały określone w *Krajowym Planie Strategicznym Rozwoju Obszarów Wiejskich*. Zakres i formę wsparcia określa *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013* (PROW 2007-2013).

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 jest dokumentem określającym cele, priorytety i zasady wspierania rozwoju obszarów wiejskich w Polsce zgodnie ze strategicznym podejściem Unii Europejskiej. Podstawą realizacji założeń strategicznych Programu są działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w ramach czterech osi priorytetowych. Działania w ramach wszystkich osi współfinansowane są z EFRROW oraz ze środków krajowych przeznaczonych na ten cel w ustawie budżetowej.

Osie priorytetowe:

Oś 1 Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego

Oś 2 Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich

Oś 3 Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej

Oś 4 LEADER

Obszary wiejskie w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich zdefiniowano jako miejscowości znajdujące się w granicach administracyjnych:

1. gmin wiejskich;
2. gmin miejsko-wiejskich, z wyłączeniem miast liczących powyżej 20 tys. mieszkańców;
3. gmin miejskich, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 tys. mieszkańców.

Podstawowym celem Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007- 2013 jest realizacja koncepcji wielofunkcyjności rolnictwa i obszarów wiejskich. Zakłada ona wzmocnienie ekonomiczne gospodarstw rolnych i wzrost konkurencyjności sektora rolno-spożywczego, z jednoczesnym zapewnieniem instrumentów na rzecz różnicowania działalności gospodarczej w kierunku pozyskania i stworzenia alternatywnych źródeł dochodów mieszkańców wsi.

Działania skupione w osiach priorytetowych 1. i 2. służą w głównej mierze dostosowaniu sektora rolnego i leśnego do rosnących wymagań wspólnotowych, w tym związanych z ochroną środowiska i są skierowane głównie do producentów rolnych. Działania wspierane w ramach osi 3. uzupełniają działania zdefiniowane w ramach dwóch pierwszych osi i mają w sposób synergiczny oddziaływać na rozwój obszarów wiejskich poprzez:

- różnicowanie działalności gospodarczej i tworzenie pozarolniczych miejsc pracy;
- poprawę jakości życia na obszarach wiejskich.

Wdrażanie działań osi 4. LEADER opiera się w głównej mierze na wykorzystaniu dla rozwoju regionu - wiedzy i doświadczenia lokalnej społeczności. Włączanie partnerów społecznych i gospodarczych do planowania i wdrażania lokalnych inicjatyw ma służyć lepszemu zdefiniowaniu problemów obszaru oraz znalezieniu lepszych sposobów na ich rozwiązanie.

PROW 2007 - 2013 jest wdrażany horyzontalnie, tj. w całym kraju, uwzględniając zróżnicowanie regionalne poprzez: możliwość zróżnicowania kryteriów dostępu, przestrzenne zróżnicowanie wynikające ze specyfiki działań, w tym przede wszystkim poprzez wydzielenie obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania, obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia azotanami ze źródeł rolniczych, obszarów objętych siecią Natura 2000. Ważnym elementem regionalizacji działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich jest wdrażanie pewnych instrumentów przez jednostki samorządu terytorialnego (Urzędy Marszałkowskie) oraz realizowanie podejścia LEADER poprzez lokalne grupy działania.

Rolę Instytucji Zarządzającej dla PROW 2007-2013 pełni Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Agencją płatniczą jest Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 jest podstawowym instrumentem wsparcia przekształceń strukturalnych, ekonomicznych i społecznych w rolnictwie i przetwórstwie produktów rolnych w okresie programowania 2007-2013, finansowanym z udziałem środków UE. Program ten obej-

muje m.in. działania przeznaczone na wsparcie podejmowania lub rozwijania pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich.

Istotnym elementem realizacji celów unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich są przedsięwzięcia gospodarcze w zakresie szeroko rozumianej turystyki wiejskiej, związanej zarówno z funkcjonującym gospodarstwem rolnym (agroturystyka) jak i z jego wiejskim otoczeniem przestrzennym i kulturowym.

Szczegółowe informacje na temat PROW 2007-2013 znajdują się na stronie internetowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi www.minrol.gov.pl oraz Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa www.arimr.gov.pl.

II. Działania PROW 2007-2013 finansujące projekty związane z działalnością edukacyjną w gospodarstwie rolnym

Działalność edukacyjna w gospodarstwie rolnym może funkcjonować w połączeniu z wieloma kierunkami pozarolniczej działalności na obszarach wiejskich, w tym szczególnie z turystyką wiejską i agroturystyką oraz przetwórstwem i rzemiosłem. Związek taki pozwala na finansowanie projektów dotyczących edukacyjnej działalności gospodarstwa z działań PROW 2007-2013 służących dywersyfikacji gospodarki wiejskiej, tj. „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” i „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”. Ponadto

w ramach tzw. „małych projektów” osi LEADER dofinansowane mogą być różnorodne projekty związane z realizacją lokalnej strategii rozwoju (LSR) na danym obszarze, sprzyjające promocji i rozwojowi turystyki oraz zachowaniu lokalnego dziedzictwa.

Przykładowo beneficjenci mogą uzyskać wsparcie finansowe na dostosowanie pomieszczeń do pełnienia funkcji sal dydaktycznych lub przyjmowania zwiedzających, budowę lub remont sanitariatów, zagospodarowanie terenu, zakup sprzętu i materiałów na potrzeby realizacji programów edukacyjnych.

Zakres finansowania obejmuje głównie działalność przyczyniającą się do poprawy jakości życia i różnicowania działalności gospodarczej na obszarach wiejskich.

1. Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej

Cel działania

Tworzenie pozarolniczych źródeł dochodów oraz promocja zatrudnienia poza rolnictwem na obszarach wiejskich.

Beneficjent działania

O dofinansowanie może ubiegać się rolnik lub jego domownik w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników, lub małżonek tego rolnika.

Dodatkowe warunki jakie musi spełnić beneficjent:

- obywatelstwo państwa członkowskiego UE
- osoba pełnoletnia przed ukończeniem 60 roku życia

- ma miejsce zamieszkania w miejscowości należącej do:
 - gminy wiejskiej, lub
 - gminy miejsko-wiejskiej, z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców, lub
 - gminy miejskiej, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 tys. mieszkańców,
- nieprzerwane ubezpieczenie w KRUS w pełnym zakresie przez okres co najmniej 12 miesięcy przed złożeniem wniosku o dofinansowanie
- przyznane płatności obszarowe do gospodarstwa beneficjenta w roku poprzedzającym wniosek o dofinansowanie.

Wykluczenia z udzielania pomocy:

- Przyznane prawo do renty strukturalnej.
- Realizacja operacji jako współnik spółki cywilnej.
- Umyślne składanie fałszywych oświadczeń.
- Wykluczenia wynikające z przepisów UE¹.

Kategorie działalności objętych wsparciem

Pomoc może być udzielana z tytułu podejmowania lub rozwijania działalności w zakresie:

- usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa,
- usług dla ludności,
- sprzedaży hurtowej i detalicznej,

¹ tj. rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) (Dz. Urz. UE L 277 z 21.10.2005, str. 1, z późn. zm.), oraz przepisów Unii Europejskiej wydanych w trybie tego rozporządzenia lub przepisów odrębnych, których regulacje dotyczą realizacji operacji.

- rzemiosła lub rękodzielnictwa,
- robót i usług budowlanych oraz instalacyjnych,
- usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem, w tym wynajmowania pokoi w budynku mieszkalnym oraz sprzedaży posiłków domowych lub świadczenia innych usług związanych z pobytem turystów w gospodarstwie rolnym,
- usług transportowych,
- usług komunalnych,
- przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych,
- magazynowania lub przechowywania towarów,
- wytwarzania produktów energetycznych z biomasy,
- rachunkowości, doradztwa lub usług informatycznych.

Forma, poziom i wysokość pomocy

Pomoc przyznawana jest w **formie refundacji do 50%** lub w przypadku wystąpienia w gospodarstwie rolnym rolnika, nie wcześniej jednak niż w dniu 1 stycznia 2010 r., szkody spowodowanej przez powódź lub obsuniecie się ziemi w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu upraw rolnych i zwierząt gospodarskich - **80% kosztów kwalifikowalnych** operacji. Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi w okresie realizacji Programu nie może przekroczyć **100 tys. zł.**

Koszty kwalifikowalne

Zakres kosztów kwalifikowalnych operacji realizowanej w ramach omawianego działania **obejmuje** koszty:

- 1) budowy, przebudowy lub remontu połączonego z modernizacją niemieszkalnych obiektów budowlanych wraz z zakupem instalacji technicznej oraz koszty rozbiórki i utylizacji materiałów szkodliwych pochodzących z rozbiórki;
- 2) nadbudowy, przebudowy lub remontu połączonego z modernizacją istniejących budynków mieszkalnych wraz z zakupem instalacji technicznej oraz koszty rozbiórki i utylizacji materiałów szkodliwych pochodzących z rozbiórki;
- 3) zagospodarowania terenu;
- 4) zakupu maszyn, urządzeń, narzędzi, wyposażenia i sprzętu;
- 5) zakupu sprzętu komputerowego i oprogramowania służącego wsparciu podejmowanej lub rozwijanej działalności nierolniczej;
- 6) zakupu środków transportu, z wyłączeniem zakupu samochodów osobowych przeznaczonych do przewozu mniej niż 8 osób (łącznie z kierowcą);
- 7) rat zapłaconych tytułem wykonania umowy leasingu, nieprzekraczające ceny netto nabycia rzeczy;
- 8) koszty ogólne, które są bezpośrednio związane z przygotowaniem i realizacją projektu, w wysokości nie przekraczającej 10% pozostałych kwalifikowanych kosztów inwestycyjnych objętych współfinansowaniem:
 - a) przygotowania dokumentacji technicznej operacji, w szczególności: kosztorysy, projekty architektoniczne lub budowlane, oceny/raporty oddziaływa-

nia na środowisko, dokumentacja geologiczna lub hydrologiczna, wypisy i wyrisy z kastratu nieruchomości, projekty technologiczne,

- b) opłat za patenty lub licencje,
- c) sprawowania nadzoru inwestorskiego lub autorskiego oraz koszty związane z kierowaniem robotami budowlanymi.

Zakres kosztów kwalifikowalnych **nie obejmuje** m.in.:

- budowy budynków mieszkalnych,
- zakupu rzeczy używanych,
- zakupu samochodów osobowych przeznaczonych do przewozu mniej niż 8 osób (łącznie z kierowcą),
- podatku od towarów i usług (VAT),
- finansowania poprzez leasing zakupu sprzętu komputerowego i oprogramowania służącego wsparciu podejmowanej lub rozwijanej działalności nierolniczej.

Wniosek o pomoc wraz z wymaganymi załącznikami składa się osobiście, przez upoważnioną osobę lub za pośrednictwem poczty, bezpośrednio do oddziału regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, właściwego ze względu na miejsce realizacji operacji.

Formularz wniosku o pomoc oraz więcej informacji dotyczących działania dostępne są na stronie www.arimr.gov.pl.

2. Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw

Cel działania

Wzrost konkurencyjności gospodarczej obszarów wiejskich, rozwój przedsiębiorczości i rynku pracy, a w konsekwencji - wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich.

Beneficjent działania

Do dofinansowania uprawnione są osoby fizyczne, które podejmują albo wykonują we własnym imieniu działalność jako **mikroprzedsiębiorcy** zgodnie z *Zaleceniem Komisji 2003/361/WE z dnia 6 maja 2003 r. dotyczącym definicji mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.*

Dodatkowe warunki jakie musi spełnić beneficjent:

- obywatelstwo państwa członkowskiego UE
- osoba pełnoletnia przed ukończeniem 60 roku życia
- osoba nie ubezpieczona w KRUS w pełnym zakresie
- ma miejsce zamieszkania:

w przypadku podmiotów podejmujących lub wykonujących działalność gospodarczą obejmującą świadczenie usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa - w miejscowości należącej do gminy:

- wiejskiej, lub
- miejsko-wiejskiej, z wyłączeniem miast liczących powyżej 20 tys. mieszkańców, lub
- miejskiej, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 tys. mieszkańców,

w przypadku podmiotów innych niż wyżej wymienione - w miejscowości należącej do gminy:

- wiejskiej, lub
 - miejsko-wiejskiej, z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców, lub
 - miejskiej, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 tys. mieszkańców,
- miejsce położenia nieruchomości – w przypadku operacji związanych z budową, przebudową, remontem połączonym z modernizacją, wyposażeniem lub zagospodarowaniem nieruchomości objętej operacją - znajduje się w ww. miejscowościach.

Wykluczenia z udzielania pomocy:

- Otrzymanie pomocy w ramach działania „*Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienie*” objętego PO Kapitał Ludzki 2007-2013 w okresie ostatnich dwóch lat poprzedzających złożenie wniosku.
- Umyślne składanie fałszywych oświadczeń.
- Wykluczenia wynikające z przepisów UE².

Kategorie działalności objętych wsparciem

Pomoc może być udzielana z tytułu operacji związanych z **podejmowaniem lub rozwijaniem mikroprzedsiębiorstw** działających w zakresie:

- usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa,
- usług dla ludności,
- sprzedaży hurtowej i detalicznej,

² tj. rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) (Dz. Urz. UE L 277 z 21.10.2005, str. 1, z późn. zm.), oraz przepisów Unii Europejskiej wydanych w trybie tego rozporządzenia lub przepisów odrębnych, których regulacje dotyczą realizacji operacji.

- rzemiosła lub rękodzielnictwa,
- robót i usług budowlanych oraz instalacyjnych,
- usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem,
- usług transportowych,
- usług komunalnych,
- przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych,
- magazynowania lub przechowywania towarów,
- wytwarzania produktów energetycznych z biomasy,
- rachunkowości, doradztwa lub usług informatycznych.

Forma, poziom i wysokość pomocy

Pomoc jest udzielana **w formie refundacji** części poniesionych kosztów kwalifikowalnych operacji. Maksymalny poziom pomocy finansowej może wynosić **50% kosztów kwalifikowalnych**.

Limit dofinansowania w okresie realizacji Programu wynosi maksymalnie **300 tys. zł** na jednego beneficjenta. Limit jest warunkowany liczbą miejsc pracy, które zostaną utworzone w wyniku realizacji projektu. tj.

Limit dofinansowania	Liczba utworzonych miejsc pracy
100 tys. zł	1-2
200 tys. zł	3-4
300 tys. zł	min. 5

Koszty kwalifikowalne

Zakres kosztów kwalifikowalnych operacji realizowanej w ramach omawianego działania **obejmuje** koszty:

- 1) budowy, przebudowy lub remontu połączonego z modernizacją niemieszkalnych obiektów budowlanych wraz z zakupem instalacji technicznej oraz koszty rozbiórki i utylizacji materiałów szkodliwych pochodzących z rozbiórki;
- 2) nadbudowy, przebudowy lub remontu połączonego z modernizacją istniejących budynków mieszkalnych wraz z zakupem instalacji technicznej oraz koszty rozbiórki i utylizacji materiałów szkodliwych pochodzących z rozbiórki;
- 3) zagospodarowania terenu;
- 4) zakupu maszyn, urządzeń, narzędzi, wyposażenia i sprzętu;
- 5) zakupu sprzętu komputerowego i oprogramowania służącego wsparciu podejmowanej lub rozwijanej działalności gospodarczej;
- 6) zakupu środków transportu, z wyłączeniem zakupu samochodów osobowych przeznaczonych do przewozu mniej niż 8 osób (łącznie z kierowcą);
- 7) raty z tytułu wykonania umowy leasingu, nieprzekraczające ceny netto nabycia rzeczy;
- 8) koszty ogólne, które są bezpośrednio związane z przygotowaniem i realizacją projektu, w wysokości nie przekraczającej 10% pozostałych kwalifikowanych kosztów inwestycyjnych objętych współfinansowaniem:

- a) przygotowanie dokumentacji technicznej projektu w szczególności: kosztorysy, projekty architektoniczne lub budowlane, oceny/raporty oddziaływania na środowisko, dokumentacja geologiczna lub hydrologiczna, wypisy i wyrisy z kastratu nieruchomości, projekty technologiczne,
- b) opłaty za patenty i licencje,
- c) sprawowanie nadzoru inwestorskiego i kierowanie robotami budowlanymi.

Zakres kosztów kwalifikowalnych **nie obejmuje** m.in.:

- podatku od towarów i usług (VAT),
- nabycia nieruchomości,
- nabycia rzeczy używanych,
- udowy budynków mieszkalnych,
- zakupu samochodów osobowych przeznaczonych do przewozu mniej niż 8 osób (łącznie z kierowcą),
- części raty leasingowej obejmującej marżę (zysk) finansującego, koszty refinansowania odsetek, koszty bieżące oraz opłaty ubezpieczeniowe.

Wniosek o pomoc wraz z wymaganymi załącznikami składa się osobiście, przez upoważnioną osobę lub za pośrednictwem poczty, bezpośrednio do oddziału regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, właściwego ze względu na miejsce realizacji operacji.

Formularz wniosku o pomoc oraz więcej informacji dotyczących działania dostępne są na stronie www.arimr.gov.pl.

Wykaz działalności gospodarczych (kody PKD), w których zakresie może być przyznana pomoc w ramach działań: *Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej* oraz *Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw* objętych PROW 2007 – 2013 znajduje się w rozporządzeniach wykonawczych MRiRW oraz na stronie internetowej www.arimr.gov.pl.

3. Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju – małe projekty

Cel działania

Działanie skierowane jest do ludności obszarów wiejskich objętych lokalnymi strategiami rozwoju (LSR) w ramach podejścia LEADER. Celem działania jest umożliwienie realizacji projektów w ramach tej strategii. Wyboru projektów do realizacji na danym obszarze dokonuje lokalna grupa działania (LGD) w ramach środków przyznaczonych na realizację LSR.

Wnioski o dofinansowanie mogą dotyczyć projektów kwalifikujących się do udzielenia pomocy w ramach działań osi 3 PROW 2007 – 2013 oraz innych projektów zwanych „małymi projektami”.

W ramach „małych projektów” wsparcie można uzyskać na różnorodne działania przyczyniające się do poprawy jakości życia lub różnicowania działalności gospodarczej na obszarach wiejskich.

Zakres projektów musi być zgodny z lokalną strategią rozwoju.

Beneficjent działania

Dofinansowanie mogą otrzymać:

- osoby fizyczne, pełnoletnie, które są obywatelami Unii Europejskiej oraz mają miejsce zamieszkania na obszarze działania LGD;
- osoby prawne albo jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym ustawy przyznają zdolność prawną, jeżeli posiadają siedzibę na obszarze objętym LSR lub prowadzą działalność na tym obszarze, z wyłączeniem województwa oraz wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych.

Zakres realizacji małych projektów

- 1) podnoszenie jakości życia społeczności lokalnej na obszarze objętym LSR przez:
 - a) udostępnianie urządzeń i sprzętu, z wyłączeniem środków transportu napędzanych mechanicznie,
 - b) organizację szkoleń i innych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i warsztatowym dla podmiotów z obszaru objętego LSR innych niż realizowane w ramach działania „*Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie*” PROW 2007 - 2013 oraz z wyłączeniem szkoleń połączonych z promocją towarów lub usług określonego przedsiębiorcy,
 - c) organizację imprez kulturalnych, promocyjnych, rekreacyjnych lub sportowych związanych z promocją lokalnych walorów,

- d) zagospodarowanie przestrzeni publicznej, z wyłączeniem pasów drogowych dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich;
- 2) rozwijanie aktywności społeczności lokalnej przez:
- a) promocję i organizację lokalnej twórczości kulturalnej lub aktywnego trybu życia, z wyłączeniem remontu i budowy budynków mieszkalnych,
 - b) promocję lokalnej przedsiębiorczości,
 - c) remont połączony z modernizacją lub wyposażenie istniejących świetlic wiejskich oraz innych obiektów pełniących ich funkcję oraz zagospodarowanie terenu przylegającego do tych obiektów;
- 3) rozwijanie turystyki lub rekreacji na obszarze objętym LSR przez:
- a) utworzenie lub zmodernizowanie punktów informacji turystycznej, bazy informacji turystycznej oraz stron internetowych związanych tematycznie z ofertą turystyczną obszaru objętego LSR, przygotowanie i wydanie folderów oraz innych publikacji informacyjnych i promocyjnych dotyczących obszaru objętego LSR,
 - b) budowę, odbudowę, przebudowę, remont połączony z modernizacją, zagospodarowanie lub oznakowanie obiektów małej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej oraz wyposażanie obiektów pełniących funkcje turystyczne i rekreacyjne, z wyłączeniem hoteli, moteli, pensjonatów oraz bazy gastronomicznej;

- 4) promowanie, zachowanie, odtworzenie, zabezpieczenie lub oznakowanie cennego, lokalnego dziedzictwa krajobrazowego i przyrodniczego, w szczególności obszarów objętych poszczególnymi formami ochrony przyrody, w tym obszarów Natura 2000;
- 5) zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego przez:
 - a) odbudowę, renowację, restaurację albo remont lub oznakowanie obiektów wpisanych do rejestru zabytków lub objętych ewidencją zabytków,
 - b) remont lub wyposażenie istniejących muzeów lub innych obiektów pełniących ich funkcje,
 - c) kultywowanie:
 - miejscowych tradycji, obrzędów i zwyczajów,
 - języka regionalnego i gwary,
 - tradycyjnych zawodów i rzemiosła,
 - d) prowadzenie badań nad obszarem wdrażania LSR innych niż realizowane w ramach działania „*Funkcjonowanie lokalnej grupy działania*” PROW 2007 – 2013;
- 6) inicjowanie powstawania, przetwarzania lub wprowadzania na rynek produktów i usług, których podstawę stanowią lokalne zasoby lub lokalne dziedzictwo, w tym kulturowe, historyczne lub przyrodnicze, zwanych dalej „produktami lub usługami lokalnymi”, albo podnoszenie jakości produktów lub usług przez:

- a) udział w targach i konkursach produktów lub usług lokalnych,
 - b) promocję produktów lub usług lokalnych,
 - c) uzyskanie certyfikatów i uczestnictwo w systemach jakości innych niż realizowane w ramach działania „Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności” PROW 2007 – 2013.
 - d) budowę, adaptację lub wyposażenie niemieszkalnych obiektów budowlanych wykorzystywanych do prowadzenia sprzedaży produktów lub usług lokalnych,
 - e) budowę, adaptację lub wyposażenie niemieszkalnych obiektów budowlanych wykorzystywanych do tradycyjnego wyrobu produktów lokalnych,
 - f) badanie rynku produktów lub usług lokalnych – z wyłączeniem działalności rolniczej;
- 7) wykorzystanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w celu poprawienia warunków prowadzenia działalności kulturalnej lub gospodarczej, w tym polegającej na wynajmie pokoi w gospodarstwie rolnym, z wyłączeniem działalności rolniczej.

Forma, poziom i wysokość pomocy

Wysokość pomocy wypłacana jest w formie refundacji i wynosi maksymalnie **70% kosztów kwalifikowanych**, lecz **nie więcej niż 25 tys. zł** na jeden projekt. Limit dofinansowania projektów w okresie programowania 2007-2013 na jednego beneficjenta wynosi 100 tys. zł. Całkowity planowany koszt projektu nie może być niższy niż 4,5 tys. i wyższy niż 100 tys. zł.

Koszty kwalifikowalne

Pomoc na małe projekty przyznaje się w formie refundacji części kosztów, które są uzasadnione zakresem realizacji małego projektu, niezbędne do osiągnięcia jego celu oraz racjonalne. Są to koszty:

- 1) ogólne obejmujące koszty:
 - a) przygotowania dokumentacji technicznej małego projektu,
 - b) opłat za patenty, licencje lub wynagrodzenia za przeniesienie autorskich praw majątkowych,
 - c) opłat notarialnych, skarbowych lub sądowych,
 - d) sprawowania nadzoru autorskiego lub inwestorskiego;
- 2) zakupu materiałów lub przedmiotów;
- 3) zakupu usług lub robót budowlanych;
- 4) najmu, dzierżawy lub zakupu oprogramowania, sprzętu, narzędzi, urządzeń lub maszyn, z wyłączeniem środków transportu napędzanych mechanicznie, z tym że w przypadku części małego projektu, która nie obejmuje inwestycji, koszty zakupu oprogramowania, sprzętu, narzędzi, urządzeń lub maszyn podlegają refundacji wyłącznie, gdy nie przekraczają kosztów ich najmu lub dzierżawy.”

Wnioski o pomoc składa się w siedzibie właściwej terytorialnie Lokalnej Grupy Działania (LGD). Nabory wniosków prowadzone są w trybie zamkniętym w terminach ogłoszonych przez samorząd województwa na wniosek LGD. Pomoc wypłacana jest przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

III. Wybrane inne źródła wsparcia finansowego

1. Kredyt Agro Unia

Kredyt oferowany przez **Bank Gospodarki Żywnościowej** umożliwia finansowe wsparcie dla realizacji inwestycji współfinansowanych przez Unię Europejską. Jest to istotna pomoc ze względu na formę, w jakiej przyznawane są środki z UE. W większości przypadków dotacje przekazywane są dopiero z chwilą zakończenia projektu na zasadzie refundacji. Do tego czasu, całkowity koszt inwestycji ponosi jej realizator.

Dzięki kredytowi Agro Unia można zyskać nawet 75% kwoty niezbędnej do rozpoczęcia i zamknięcia przedsięwzięcia realizowanego w ramach działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013:

- Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej;
- Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw.

O kredyt mogą ubiegać się między innymi rolnicy indywidualni i domownicy oraz mikroprzedsiębiorstwa.

Kredyt przyznawany jest na podstawie umowy o dofinansowanie lub wniosku o dofinansowanie i biznesplanu. W ramach propozycji kredytowej bank oferuje również specjalistyczne usługi doradcze.

Kredyt Agro Unia funkcjonuje również w ramach innych programów rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich.

BGŻ w swojej ofercie proponuje także inne kredyty dla osób prowadzących działalność rolniczą.

Więcej informacji na stronie www.bgz.pl

2. Program Mikropożyczki

Program „Mikropożyczki” udzielany jest przez **Fundację Wspomagania Wsi** i ma na celu przeciwdziałanie bezrobociu na terenach wiejskich i w małych miastach, poprzez stworzenie możliwości uzyskania niewielkiego kapitału w formie pożyczki na rozpoczęcie lub rozwój działalności gospodarczej, a w szczególności, będącą pomocą w utworzeniu nowego miejsca pracy.

Beneficjent

O pożyczkę mogą się ubiegać osoby stale zamieszkałe na wsi lub w miastach do 20.000 mieszkańców oraz do 30.000 mieszkańców w województwach warmińsko-mazurskim i kujawsko-pomorskim, które w chwili ubiegania się o pożyczkę są:

- a) osobami prowadzącymi działalność gospodarczą samodzielnie lub z osobami współpracującymi, zatrudniającymi nie więcej niż 5 pracowników najemnych,
- b) osobami pracującymi, których wynagrodzenie nie przekracza półtora-krotnej (1,5) wysokości minimalnego wynagrodzenia,
- c) emerytami bądź rencistami pobierającymi świadczenia emerytalne lub renty, których wynagrodzenie, emerytura lub renta brutto jest niższa niż półtora-krotna (1,5) wartość brutto najniższej emerytury lub renty,
- d) osobami bezrobotnymi lub nie mającymi stałego źródła dochodu,
- e) właścicielami gospodarstw rolnych.

Zakres pomocy

Pożyczki udzielane są na:

- a) działalność gospodarczą (w rozumieniu „Ustawy o swobodzie działalności gospodarczej”);
- b) działalność pszczelarską, dla pasiek nie mniejszych niż 10 pni pszczelich, które posiadają zaświadczenie lekarza weterynarii o wpisie do wykazu pasiek;
- c) uprawę ziół;
- d) usługi turystyczne i agroturystyczne na terenach wiejskich;
- e) kolektory słoneczne.

Warunki udzielania pożyczki

Maksymalna wysokość pożyczki wynosi:

- 10.000,00 zł, dla osób które po raz pierwszy korzystają ze Śródków FWW,
- 15.000,00 zł przy kolejnych pożyczkach, pod warunkiem terminowej spłaty poprzedniej pożyczki.

Pożyczka udzielana jest na okres:

- do 24 miesięcy dla pożyczek do 10.000 zł,
- do 36 miesięcy dla pożyczek powyżej 10.000 zł do 15.000 zł,

licząc od daty podpisania umowy do dnia spłaty ostatniej raty.

Oprocentowanie pożyczki wynosi 0% (pożyczka nieoprocentowana).

„Wniosek o pożyczkę” opracowywany jest w konsultacji i przy pomocy doradcy wskazanego przez Fundację.

Wykaz doradców, regulamin i więcej informacji na temat Programu Mikropożyczki znajduje się na stronie Fundacji Wspomagania Wsi www.fww.org.pl.

3. Kredyty z dopłatą do oprocentowania

W ramach **kredytów preferencyjnych Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa** udziela pomocy finansowej dla gospodarstw rolnych, działów specjalnych produkcji rolnej i zakładów przetwórstwa produktów rolnych polegającej między innymi na stosowaniu dopłat do oprocentowania kredytów inwestycyjnych i "kłęskowych" udzielanych ze środków własnych banków, które zawarły z Agencją stosowne umowy.

Banki współpracujące

Bank Gospodarki Żywnościowej S.A.
Gospodarczy Bank Wielkopolski S.A. oraz zrzeszone Banki Spółdzielcze
Mazowiecki Bank Regionalny S.A. oraz zrzeszone Banki Spółdzielcze
Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. oraz zrzeszone Banki Spółdzielcze
ING Bank Śląski S.A.
Bank Zachodni WBK S.A.
PEKAO S.A.
BPH S.A.

Kredyty mogą być udzielane według następujących linii kredytowych:

Symbol nIP - kredyt na realizację inwestycji w gospodarstwach rolnych, działach specjalnych produkcji rolnej i przetwórstwie produktów rolnych oraz na zakup akcji lub udziałów,

Symbol nKZ - kredyty na zakup użytków rolnych,

Symbol nMR - kredyty na utworzenie lub urządzenie gospodarstw rolnych przez osoby, które nie ukończyły 40 roku życia,

Symbol nGP - kredyt na realizację inwestycji w rolnictwie i przetwórstwie produktów rolnych oraz na zakup akcji lub udziałów przez grupy producentów rolnych,

Symbol nGR - kredyt na zakup nieruchomości rolnych przeznaczonych na utworzenie lub powiększenie gospodarstwa rodzinnego w rozumieniu ustawy z dnia 11 kwietnia 2003r. o kształtowaniu ustroju rolnego (Dz. U. Nr 64, poz. 592 ze zm.),

Symbol nNT - kredyty na realizację inwestycji w zakresie nowych technologii produkcji w rolnictwie zapewniających wysoką jakość produktu,

Symbol nBR10 - kredyty na realizację inwestycji w ramach "Branżowego programu rozwoju wspólnego użytkowania maszyn i urządzeń rolniczych",

Symbol nBR13 - kredyty na realizację inwestycji w ramach "Branżowego programu restrukturyzacji przetwórstwa ziemniaka na skrobię w Polsce",

Symbol nBR14 - kredyty na realizację inwestycji w ramach "Programu wspierania restrukturyzacji i modernizacji przemysłu mięsnego, chłodnictwa składowego i przetwórstwa jaj w Polsce",

Symbol nBR15 - kredyty na realizację inwestycji w ramach "Branżowego programu mleczarstwa",

Symbol nKL01 Symbol nKL02 - kredyty na wznowienie produkcji w gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej, w których wystąpiły szkody spowodowane przez suszę, grad, deszcz

nawalny, ujemne skutki przezimowania, przymrozki wiosenne, powódź, huragan, piorun, obsunięcie się ziemi lub lawinę.

Ponadto ARiMR udziela kredytów z częściową spłatą kapitału oraz gwarancji i poręczeń spłaty kredytów bankowych.

Więcej informacji na temat warunków udzielania kredytów preferencyjnych przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa znajduje się na stronie www.arimr.gov.pl w zakładce „Pomoc krajowa”.

4. Kredyt na agroturystykę

Od roku 2001 Fundacja „Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej” realizuje **linię kredytową na rozwój agroturystyki**. Dotychczas fundacja przeznaczyła na ten cel ponad 32,1 mln zł. W efekcie zawarcia 456 umów kredytowych powstało m.in. 4,5 tys. nowych miejsc noclegowych, uruchomiono 193 obiektów rekreacyjno-sportowych i gastronomicznych.

Warunki kredytu

Kredyty Fundacji, udzielane maksymalnie **na 5 lat**, mogą być przeznaczone na sfinansowanie nakładów inwestycyjnych związanych z uruchomieniem nowych lub rozwojem istniejących przedsięwzięć agroturystycznych, obejmujących m.in. zakup, budowę, rozbudowę, modernizację, adaptację oraz pierwsze wyposażenie inwestycyjne obiektów bazy noclegowej, bazy gastronomicznej, bazy rekreacyjno-sportowej i kulturowej. Kredyt, w wysokości **od 50.000 zł do 300.000 zł**

może w 100% finansować całość nakładów inwestycyjnych.

Tryb udzielenia kredytu

Podstawę udzielenia kredytu stanowi pisemny wniosek o kredyt złożony w banku kredytującym, według wzoru stosowanego przez bank, wraz z informacjami i dokumentami uzupełniającymi, niezbędnymi do podjęcia decyzji kredytowej. Ostateczną decyzję o przyznaniu kredytu podejmuje samodzielnie bank kredytujący. Regulamin kredytowania i wzór wniosku kredytowego jest dostępny w banku kredytującym, a także w siedzibie Funduszu.

Banki współpracujące

Gospodarczy Bank Wielkopolski S.A.

Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. oraz zrzeszone banki spółdzielcze

Mazowiecki Bank Regionalny S.A.

Bank Ochrony Środowiska S.A.

BS w Łosicach

BS w Radzynie Podlaskim

SBR Bank w Szepietowie

Regulamin kredytowania przedsięwzięć inwestycyjnych na terenach wiejskich w zakresie agroturystyki ze środków Fundacji "Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej" znajduje się na stronie www.efrwp.pl.

5. Mikrokredyty

Mikrokredyty udzielane są przez **Europejski Fundusz Rozwoju wsi Polskiej** i mogą być przeznaczone na finansowanie wszelkich nakładów związanych z uruchomieniem nowych lub rozwojem istniejących pozarolniczych przedsięwzięć gospodarczych. Od zapoczątkowania realizacji linii mikrokredytów, tj. od dn. 1.01.2000 r. banki zawarły w sumie 5.544 umów mikrokredytów na łączną kwotę ponad 97,6 mln zł. Inwestycje i przedsięwzięcia sfinansowane ze środków Fundacji przyczyniły się m.in. do utworzenia 3.186 nowych miejsc pracy oraz do utrzymania 8.689 dotychczasowych miejsc pracy na terenach wiejskich.

Warunki kredytu

Przez pozarolnicze przedsięwzięcia gospodarcze na terenach wiejskich należy rozumieć wszelkie przedsięwzięcia gospodarcze w dziedzinie produkcji, handlu lub usług, które są realizowane na wsi i w miastach do 20 tys. mieszkańców, z wyłączeniem produkcji rolnej oraz wszelkiej działalności związanej z produkcją, handlem oraz wyszynkiem napojów alkoholowych.

Mikrokredyty są udzielane w wysokości **do 20 tys. zł**, na okres do 24 miesięcy, wliczając w to okres karencji w spłacie kwoty kredytu nie przekraczający 3 miesięcy.

O kredyty mogą się ubiegać rolnicy i członkowie ich rodzin, bezrobotni oraz inne osoby fizyczne rozpoczynające lub wykonujące działalność gospodarczą, a także działające już podmioty gospodarcze.

Tryb udzielania mikrokredytu

Podstawę udzielenia mikrokredytu stanowi pisemny wniosek o mikro kredyt złożony w banku kredytującym wraz z informacjami i dokumentami uzupełniającymi, potwierdzającymi możliwość spłaty mikro kredytu. Druki wniosków oraz regulaminy mikro kredytowania dostępne są w bankach kredytujących. Regulamin mikro kredytowania można uzyskać również w siedzibie Funduszu lub pobrać z działu dokumenty. Bank kredytujący po otrzymaniu wniosku o mikro kredyt wykonuje wszystkie niezbędne czynności związane z podjęciem decyzji kredytowej.

Banki współpracujące

Bank Spółdzielczy w Radzyniu Podlaskim
Bank Spółdzielczy w Krasnymstawie
Bank Spółdzielczy we Wschowie
Rejonowy Bank Spółdzielczy w Lututowie
Bank Spółdzielczy w Poddębicach
Bank Spółdzielczy w Przysusze
Podkarpacki Bank Spółdzielczy w Sanoku
Bank Spółdzielczy w Suwałkach
SBR Bank w Szepietowie
Bank Spółdzielczy w Brańsku
Gospodarczy Bank Spółdzielczy w Barlinku
Bank Spółdzielczy w Tarnobrzegu

Więcej informacji na stronie www.efrwp.pl.

Literatura cytowana

1. *Rozwój Obszarów Wiejskich – e-book. Fundusze Unii Europejskiej. Centrum Doradztwa Rolniczego. Kraków 2009;*
2. *Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 z póź. zm. (Dz. U. 2010 Nr 166, poz.1125 z póź. zm.).*
3. *Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 lipca 2008 roku w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” objętego PROW na lata 2007-2013 z póź. zm. (Dz.U. z 2008 r., Nr 139, poz. 883 z późn. zm.)*
4. *Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 lipca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania "Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 z póź. zm. (Dz. U. Nr 138, poz. 868 z póź. zm.).*
5. Broszury informacyjne ARiMR.

Strony internetowe:

- www.arimr.gov.pl
- www.minrol.gov.pl
- www.fww.org.pl
- www.efrwp.pl
- www.bqz.pl

Notatki